

57 שסיימו לכבוש את ארץ ישראל והחלו לחלק את הנחלות, **בְּן**
 58 **אַרְבָּעִים שָׁנָה** [אֲנָכִי] **בְּשָׁלַח** (אֹתִי) **מֹשֶׁה עֶבֶד ה'** [אֹתִי] **מִקְדָּשׁ**
 59 **בְּרָנַע לְרַגְלֵךְ אֶת הָאָרֶץ** [וְגו'] **וְעַתָּה** [הַנְּחָה] **אֲנָכִי הַיּוֹם בֶּן חָמֵשׁ**
 60 **וּשְׁמוֹנִים** [שָׁנָה] (יהושע יד ז-י) הרי שהיה כלב בן ארבעים שנה בזמן
 61 שילוח המרגלים וכן שמונים בזמן חלוקת הנחלות, מכאן שמשגשגו
 62 המרגלים לתור את הארץ עד סיום כיבוש הארץ עברו ארבעים
 63 חמש שנים. **וְאָמַר מֶרְכָּבָה רַאשׁוֹנָה** ליציאת בני ישראל ממצרים
 64 **עָשָׂה מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן**, ובשנה שְׁנִיָּה ליציאת מצרים הוקם הַמִּשְׁכָּן
 65 וְשָׁלַח מֹשֶׁה מְרַגְלִים לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ. צא וחשב, בשנה שניה
 66 ליציאת מצרים היה כלב בן ארבעים, **כִּי עָבַד יְרֵדָן** – כאשר עברו
 67 בני ישראל את הירדן לארץ ישראל **כָּלֵב בֶּרַךְ בְּמַה הָיוּ** – כלב בן
 68 כמה היה, **כִּי תִמְנַן נְבִי תִרְתִּין** – בן שמונים פחות שתיים, שהרי היו
 69 במדבר ארבעים שנה, ובשנה שניה נשלחו המרגלים, ומאז עד
 70 שנכנסו לארץ, שלושים ושמונה שנים בלא שנת השילוח, **כִּי קָא**
 71 **מְפָלִיג נְחָלוֹת** – וכאשר חילק יהושע את הנחלות **קָאמַר** כלב **בְּן**
 72 **חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה אֲנָכִי** ומשבעים ושמונה עד שמונים וחמש, יש
 73 שבע שנים, **אִישְׁתַּכַּח דְּשִׁבְעָה שָׁנִים כִּיבְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ**.
 74 מבררת הגמרא: **וְשִׁבְעָה שָׁנִים שִׁחְלְקוּ אֶת הָאָרֶץ לְנַחֲלוֹת, מְנַלְן.**
 75 מבארת הגמרא: **אִיבְעֵית אִימָא**, מִכָּר דְּשִׁבְעָה שָׁנִים כִּיבְשׁוּ, מִן הַסֵּתָם
 76 שְׁגַם שִׁבְעָה שָׁנִים חִילְקוּ, וְהוּא מִסְבְּרָא. **וְאִיבְעֵית אִימָא, מְדִלָא**
 77 **מִשְׁפַּחַת לְהוּ** – מכך שאין אתה מוצא שהיתה נבואת יחזקאל בשנת
 78 הַיּוֹבֵל אַרְבַּע עָשָׂרָה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הוֹבְתָה הָעִיר אֵלָא אִם כֵּן
 79 תפחית מחשבון השנים ארבע עשרה שנים, ושבע שנים כיבשו,
 80 ומכאן ששבע שנים חילקו.

משנה

81 משנתנו ממישיבה לעסוק במניינים שהיו במקדש: **אִין הוֹחֲתִין** – בכל
 82 זמן לא יהיו פחות **מִשְׁשָׁה תְּלָאִים הַמְּבֻקְרִין** ו-כבשים שנבדקו שאין
 83 בהם מום] **בְּלִשְׁבַת הַתְּלָאִים** – המקום שהיו משמרים בו הכבשים,
 84 **כְּדִי לִשְׁבַת וְלִיָּמִים מוֹכִיבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה** – ושיעור זה הוא בכדי
 85 שיספיק לשבת הסמוכה לשני ימים טובים של ראש השנה, והיו שני
 86 קרבנות תמיד קרבים בכל יום, אחד בבוקר ואחד בערב, ולשלשת
 87 הימים היו צריכים לבדוק קודם יום טוב ששה כבשים, שניים לכל יום.
 88 ואם רוצים מוֹסְפִין תְּלָאִים מבוקרים **עַד עוֹלָם** – כמה שירצו. **אִין**
 89 **הוֹחֲתִין מִשְׁתֵּי הַצּוֹצְרוֹת** בזמן התקיעות במקדש, ואין פוחתים
 90 **מִתְּשַׁעָה בְּנֹדוֹת** בשעת השירה במקדש ואם רוצים מוֹסְפִין
 91 **חֲצוֹצְרוֹת וְכִינֹרוֹת עַד עוֹלָם. וְהַצֶּלְצֵל לְכָד** – לא היה אלא אחד.
 92

גמרא

93 שנינו במשנה שלא פחתו מששה כבשים מבוקרים בכל זמן בלשכת
 94 הטלאים, וסבר המקשה שהוא משום שמא יארע שיבא ראש השנה
 95 קודם שבת ולא יוכלו ביום טוב לילך ולבדוק הכבשים ויצטרכו להכין
 96 קודם יום טוב ששה כבשים, ולכן תיקנו שלעולם יהיו בכל זמן ששה
 97 כבשים בלשכה. מקשה הגמרא: אם חוששים לימים אלו והרי בימים
 98 אלו תמידין ומוֹסְפִין מוֹכָא הוּוּ – סך התמידים והמוספים בימים
 99 אלו הוא יותר מששה כבשים.
 100 מתרצה הגמרא: **תְּנָא בְּעֵלְמָא קָאִי** – התנא עוסק בשאר ימים,
 101 כלומר, יש סיבה ליתן ששה כבשים מבוקרים גם בשאר ימים, ולא
 102 מטעם מקרה שחל ראש השנה סמוך לשבת, **וְאִתְּמַדִּין לְחֻנְדִּיהָ קָאִי**
 103 – ודבריו הולכים מצד תמידים לבד בלא מוספים, **וְמָאִי** – ומהו שנקט
 104 הלשון **כְּדִי לִשְׁבַת וְלִיָּמִים מוֹכִיבִים**, **כִּימָנָא בְּעֵלְמָא** – לסימן הוא,
 105 שתדע שלעולם צריכים ששה כבשים מבוקרים בלשכה כמו שלימים
 106 אלו חיד צריכים ששה תמידים, ועל ידי כך לא תטעה בגריסא לומר
 107 שאין פוחתים מארבעה או מחמשה. **וְהָכִי קָאמַר** – וכך כוונתו, **אִין**
 108 **הוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה תְּלָאִים**

1 ואחר כך **קָא** אחד ממשמרת הָרִים וְנִטְל מן הקלפי חֶלְקוֹ וְחֶלְקוֹ
 2 חֶבְרִיו, סך הכל שֵׁשׁ, וְכֵן פִּשְׁחוֹר נטל חלקו וחלק חבריו וְכֵן אִימַר.
 3 והתקינו נְבִיאִים שְׁבִינֵיהֶם, שֶׁאֵפִילוּ הַיּוֹרֵיבִים שהיה ראש המשמרות
 4 בבית ראשון, כלומר שהיה ראשון לכולם עוֹלָה אחר כך מן הגולה,
 5 **לֹא יִדְעָה יִדְעָה מִמְקוֹמוֹ, אֵלָא יִדְעָה עֵינָךְ וַיְהוִי רִיב מִפְּלֵ לּוֹ,**
 6 שהמשמרות של ידעיה באים תחילה, ונחלקים לחמש משמרות,
 7 ובמקום המשמרת השישית והאחרונה יעבוד יהויריב. ואם כן לא
 8 עלים יהויריב מן הגולה, ואי אפשר שדברי הברייתא 'זכר בשניה'
 9 עולה על כך שהיה החורבן בזמן משמרת יהויריב, אֵלָא ודאי מה
 10 שנאמר 'זכר בשניה' עולה אִשְׁתָּאִירָא, ולא על כך שחרב במוצאי
 11 שביעית ושהיה בזמן משמרת יהויריב.

12 תירוץ נוסף ליישב דברי הברייתא אף כדעת חכמים: **רַב אִשֵּׁי אָמַר,**
 13 לעולם מה שנאמר 'זכר בשניה' עולה גם על כך שחרב במוצאי
 14 שביעית, ואפשר להעמידה כשיטת רבנן. ומה שהוקשה לעיל
 15 שלשיטתם חרב הבית בשביעית וכפי החשבון של ארבע מאות
 16 ועשרים לחלק לחמישים, יש לומר הֶנֶךְ שֵׁית שְׁנֵי – אלו שש השנים
 17 משהחלו לבנות בית שני **עַד דְּכָלִיק עֲזָרָא וּמְקַדָּשׁ** – עד שעלה
 18 עזרא מבבל וקידש את ארץ ישראל למנות שמיטין ויובלות **לֹא קָא**
 19 **חֲשִׁיב לְהוּ** – אינן מן החשבון, שהחלו למנות רק בשנה שביעית לבנין
 20 הבית. ואם כן, הורד מחשבון ארבע מאות ועשרים שעמד הבית שש
 21 שנים, הרי ארבע מאות וארבע עשרה, שהם שמונה יובלות ושתי
 22 שמיטות, וחרב הבית בשנה שלאחריה, נמצא הבית חרב במוצאי
 23 שביעית.

24 הגמרא מביאה מקור לכך שעלה עזרא רק שש שנים לאחר שנבנה
 25 הבית: **דְּכִתְיִב** (עזרא ד כד), אחרי ששלחו שונאי ישראל לכוּרֵשׁ
 26 שיאסור את בניית בית המקדש, **בְּאַרְיִן, בְּטִילַת עֶבְדֵי בֵּית אֱלֹהֵינָא**
 27 **דִּי בִירוּשָׁלַיִם, וְהָוֹת בְּטָלָא עַד שָׁנַת תְּרִינִן לְמַלְכוּת דְּרִיוּשׁ מֶלֶךְ פָּרִס**
 28 – ומאז בטלה עבודת בית האלהים שבירושלים, והיתה בטלה עד
 29 שנה שניה למלכות דריוש מלך פרס. הרי שהחלו לבנות את בית
 30 המקדש השני בשנה השניה לדריוש. **וְכִתְיִב** (שם ו טו) **וְשִׁבְעָה**
 31 **בִּיתָא דְנָא, עַד יוֹם הַתְּלָא לִירַח אָדָר, דְּהִיא שְׁנַת שֵׁית לְמַלְכוּת**
 32 **דְּרִיוּשׁ מְלָכָא** – ונשלם בנין בית זה עד יום שלישי בחודש אדר
 33 בשנה השישית למלכות דריוש מלך פרס, הרי שנבנה הבית במשך
 34 ארבע שנים ונשלם בשנה החמישית לתחילת בנייתו. **וְתִנָּא, בְּאוֹתוֹ**
 35 **וְזָמַן** – בשלש לחודש אדר **לְשָׁנָה תְּבָאָה**, שהיא השנה השישית
 36 לתחילת בנין הבית, **עָלָה עֲזָרָא מִבְּבֶל וְגִלְוֹתוֹ עָמַו**, והגיע לירושלים
 37 בחודש אב, **דְּכִתְיִב** (עזרא ז ח) אחר שעלה עזרא **וַיּוֹבֵא יְרוּשָׁלַם**
 38 **בַּחוּדָשׁ הַחֲמִישִׁי הִיא הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לְמַלְכֻת**, הרי שבשנה השישית
 39 לתחילת הבניה שב עזרא מן הגלות, ובתשרי שלאחריו, בשנה
 40 השביעית לבנין הבית, החל למנות שמיטין ויובלות.

41 הגמרא מבררת את דברי הברייתא לעיל (יב): ששבע שנים כיבשו את
 42 הארץ ושבע שנים חילקו: **גּוֹפָא, שְׁנֵינָא בְּרִייתָא, שְׁבַעָה עָשָׂר**
 43 **יּוֹבְלוֹת מְנוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁנַכְנְסוּ לְאַרְיִן וְעַד שְׁנִצְאוּ לְגִלּוֹת. וְאִי אִתְּה**
 44 **יְבֹל לֹמַר מִשְׁנַכְנְסוּ לְאַרְיִן מְנוּ שְׁמִיטִין וְיּוֹבְלוֹת, שְׂאֵם אִתְּה אֹמַר**
 45 **מִשְׁנַכְנְסוּ מְנוּ,** הרי חרב בשנת שמונה מאות וחמישים לכניסתם
 46 לארץ, ולפי חשבון של חמישים שנים בכל יובל נִמְצָא פִּית חֲרַב
 47 **בְּתַחֲלַת יּוֹבֵל.** ואם תאמר שחרב בשנת יובל, **אִי אִתְּה מוֹצָא מַה**
 48 **שְׁנֵינָא בִּיחֻזְקָאֵל (מ א)** 'בראש השנה פְּעֻשׂוֹר לְחֻדָּשׁ, בְּאַרְבַּע עָשָׂרָה
 49 **שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הוֹבְתָה הָעִיר' וכו',** שהיתה הנבואה בשנת היובל,
 50 והיה זה ארבע עשרה שנה אחר חורבן הבית, ואם היה היובל בשנת
 51 החורבן אי אפשר שהיה יובל בזמן נבואת יחזקאל ארבע עשרה שנים
 52 לאחר מכן, אלא הורד מהן שבע שנים שכיבשו את הארץ ושבע
 53 שחילקו, שבכל ארבע עשרה שנים אלו לא מנו שמיטין ויובלות,
 54 ועולה החשבון שהיה היובל ארבע עשרה שנה לאחר החורבן.
 55 מבררת הגמרא: **שְׁבַע שְׁבִיבְשׁוּ מְנַלְן** – מדיכּוּן לְנו ששבע שנים
 56 כיבשו את הארץ. מבארת הגמרא: **דְּקָאמַר כָּלֵב לִיהוֹשֻׁעַ, בּוֹמָן**

59

גמרא

60 שנינו במשנה שלא היו פוחתים משנים עשר ליום על הדוכן. מבררת
61 הגמרא: הני – אלו שנים עשר המשוררים, כנגד מי היו, כלומר מה
62 הטעם שהיו שנים עשר. מבארת הגמרא: אמר רב פפא, היו שנים
63 עשר ליום משוררים בפה כנגד שנים עשר המנגנים, שהיו תשעה
64 בנורות [ושני] כבלי וצלצל אחד הרי שנים עשר.
65 הגמרא מביאה ראיה מן הכתובים שהיה מנין הליום המשוררים על
66 הדוכן שנים עשר: שנאמר (דברי הימים א' כה ט) כאשר חילק דוד
67 את הליום המשוררים לעשרים וארבע משמרות והטיל גורלות
68 לדעת איזו משמרת תשמש ראשונה ואיזו תשמש שניה וכן הלאה,
69 ויצא הגורל הראשון לאסף, ליוסף גדליהו השני, הוא [ואחיו וכניו]
70 (וכנו ואחיו) שנים עשר, הרי שיש במשמרת שנים עשר ליום.
71 שנינו במשנה: אין תקפון נכנס לעבודה אלא בשעה שהלויים
72 כו' אומרים בשיר. מבררת הגמרא: מנא הני מילי – מהיכן למדנו
73 שקטנים היו שרים עם הליום. מבארת הגמרא: אמר רבי יוחנן דאמר
74 קרא (עזרא ג ט) כאשר החלו בעבודת המקדש השני ויעמוד ישוע,
75 בניו ואחיו, קרמיאל ואבנזר בני יהודה באחד, לנצח על [עשה]
76 המלאכה (ה' עבודת בית ה') [בבית האלהים] וגו' בני חננד, בנייהם
77 ואחיהם הלויים. וכבר הוזכר בפסוק שהיו עומדים עם בניהם ולמה
78 שב ואומר בסופו 'בניהם ואחיהם הלויים', אלא בא ללמדנו שאף
79 בניהם הקטנים היו שרים עמהם, ומכאן שלויים קטנים ראויים לשירה
80 בפה.

81 שנינו במשנה: שהלויים הקטנים לא היו אומרים השירה, לא כנגל
82 ולא כנגדו אלא בפה כו'. שואלת הגמרא: למי קרא – האם ניתן
83 לדייק מן הלשון לא נבל ולא בכינור? דנגל לחוד וכנור לחוד,
84 כלומר, שהם שני כלים נפרדים, לימא מתניתין דלא כרבי יהודה,
85 דתניא, רבי יהודה אומר, כנור של מקדש, של שבעת נימין היה
86 – שבעה מיתרים היו בו, שנאמר (תהילים טו יא) 'תודיעני ארח חיים
87 שובע שמחות את פיך' אל תיקרי 'שובע' אלא 'שבוע', דהיינו
88 'שבע שמחות' שבכינור, וכינור של זמרת המשיח שמונה נימין היו
89 בו שנאמר (שם יב א) 'למנצח על השמינית', ופירושו 'על הנמא
90 שמינית', דהיינו כינור עם שמונה נימים, וככינור של עולם הבא
91 עשר נימין היו בו, שנאמר (שם צב ד) 'ועלי עשור ועלי נבל עלי
92 הניון ככנור', ואומר (שם לג ב-ג) 'הודו לה' ככנור כנגל עשור
93 וימדו לו. שירי לו שיר חדש'. נבל עשור' פירושו, נבל של עשרה
94 נימים, ועולה על עולם הבא לפי שנאמר 'שיר חדש' בלשון זכר,
95 ששירות של העולם הזה בלשון נקבה, ושל עולם הבא בלשון זכר.
96 ומכך שלמד רבי יהודה על הכינור שלעתיד לבא מן המילים 'נבל
97 עשור' מוכח שסובר שכינור ונבל אחד הם. מתרצת הגמרא: אפילו
98 תימא רבי יהודה, אפשר שאין רבי יהודה סובר שכינור ונבל אחד
99 הם, ומה שלומד מ'נבל' לכינור הוא משום שכוונת הפסוק לכינור,
100 שמשום שכינור שלעולם הבא, אידי דנפיש נימין דידיה – מחמת
101 שמרובים מיתריו נפיש קליה בי נבל – גדול קולו כנבל ולכן קרי
102 ליה – קורא לו הכתוב 'נבל'.
103 שנינו במשנה: רבי אליעזר בן יעקב אומר אין הלויים הקטנים עולין
104 מן המנין כו' וצוערי ליום היו נקראים. תנא בברייתא לגבי הלויים
105 הקטנים, 'ובועדי' – עוזרי הלויים היו נקראין, לפי שהיו עוזרים
106 ללויים הגדולים בשירתם. ומבארת הגמרא את שינוי הלשון בין
107 המשנה לברייתא: ותנא דידן – התנא במשנתנו, בידן דהני, קטין
108 קליהו – אלו הקטנים, קולם דק, והני, עב קליהו – אלו הגדולים,
109 קולם עבה, הני מקטטי – ואלו הקטנים גם מקטנים קולם, כלומר,
110 עושים אותה דק יפה, והני לא מקטטי – ואלו הגדולים, אינם יכולים
111 לעשות קולם דק, לכן קרי להו צערי, שמצערם הלויים הגדולים
112 בשירתם, לפי שאין יכולים לעשות קולם יפה ומשובח כמותם.

113
114

הדרן עלך אין נערכין

115 **פרק שלישי - יש בערכין**
116 המשך בעמוד כא

1 **המבוקרים בלשכת המלאים, ארבעה ימים קודם שהייתה, כלומר,**
2 **שניתנו שם כבשים שנבדקו שאין בהם מום, והמתינו שם ארבעה**
3 **ימים קודם שהיטוה, ומשום כך היו שם ששה כבשים בכל זמן.**
4 **שבשעת חינוך המזבח הניחו בלשכה שמונה כבשים שנתבקר**
5 **ארבעה ימים קודם לכן, ובאותו היום נטלו שנים לתמיד בבוקר**
6 **ובערב, ובקרו שנים אחרים ונתנום במקומם, נותרו ששה מבוקרים**
7 **ארבעה ימים ושנים חדשים, ביום השני נטלו שנים ונתנו שנים,**
8 **ונותרו ארבעה מבוקרים וארבעה חדשים, ובשלישי נותרו שנים**
9 **מבוקרים וששה חדשים, וברביעי נותרו שמונה חדשים, וביום**
10 **החמישי, השנים שניתנו ביום הראשון כבר ראויים לשהיטה, שעברו**
11 **ארבעה ימים מן הבריכה, ונטלום ונתנו שנים תחתיהם, וכן הלאה.**
12 **נמצא שבכל זמן יש ששה כבשים מבוקרים בלשכת הטלאים. ומני –**
13 **וכדעת מי שנויה משנתנו, בן פג פג הוא, דתניא, בן פג פג אומר,**
14 **מנין לתמיד ששעון ביקור ארבעה ימים קודם שהיטה, תלמוד**
15 **לומר (במדבר כח ב) לגבי קרבן התמיד 'תשמרו להקריב לי**
16 **במועדיו, ולהלן (שם יב ו) לגבי קרבן פסח שנצטוו לקחתו בעשרה**
17 **בניסן, הוא אומר 'והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לתדש**
18 **(הראשון) הזה, ושחטו אתו, שיש לבקר ממזומים ולשמרו מעשרה**
19 **בניסן עד ארבעה עשר בניסן, שאז נשחט. מה להלן בקרבן פסח מעון**
20 **ביקור ארבעה ימים קודם שהיטה, אף כאן בקרבן התמיד מעון**
21 **ביקור ארבעה ימים קודם שהיטה.**
22 **מביאה הגמרא ראיה לכך שמה שהוכר התנא שבת וימים טובים**
23 **אינו אלא לסימן: דיקא נמי, דקתני במשנה, שצריכים ששה כבשים**
24 **בדי לשבת ולימים טובים, ולשון 'כדי' משמעו כפי השיעור הנצרך**
25 **לשבת ושני ימים טובים, ולא קתני 'לשבת' שהיה במשמע שהם**
26 **ממש לצורך שבת וימים טובים, שמע מינה שאין זה אלא לסימן,**
27 **שכמו שלשבת ושני ימים טובים צריכים ששה כך בכל זמן צריכים**
28 **ששה, ומטעם דבריו של בן בג בג.**
29 שנינו במשנה: אין פוחתין משתי הצוצרות וכו' ומוסיפין וכו' עד
30 עולם. מבררת הגמרא: ועד כמה הצוצרות מוסיפים. מבארת
31 הגמרא: אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רב ובדי אמר רב הונא,
32 עד מאה ועשרים, שנאמר (דברי הימים ב' ה יב) לגבי שירת הלויים
33 במקדש ויעמדם בהנים למאה ועשרים, מהצרים בהצוצרות.
34 שנינו במשנה שאין פוחתים מתשעה בנורות וכו' וצלצל לבד.
35 מבררת הגמרא: מנא הני מילי שהצלצל היה יחיד. מבארת הגמרא:
36 אמר רב אפי דאמר קרא (דברי הימים א' טו ה) ואסף במצולתים
37 (להשמיע) [משמיע], הרי שהיה אחד מנגן במצולתים.
38 מקשה הגמרא: מצולתים תרי הוּו – בלשון הכתוב נאמר 'מצולתים'
39 בלשון רבים, ומדוע כתב התנא 'צלצל' שהוא לשון יחיד. מתרצת
40 הגמרא: בין דדא עבדא עבדי – שעבודה אחת הוא עושה,
41 שאף שהוא עשוי שתי חתיכות אין האחת מועילה בלא חברתה,
42 שמכות זו על זו וכך הקול יוצא, ותד נברא עבדי בהו – ואדם אחד
43 עובד בהם, קרי להו התנא יח – לשון כלי אחד, דהיינו צלצל.

משנה

44 המשנה ממוסיכה בענייני מנגינים שהיו במקדש: אין פוחתין משנים
45 עשר ליום עומדין על הדוכן בזמן השיר על הקרבן, ומוסיפין בזמן
46 הלויים על הדוכן עד עולם – בלא שיעור.
47 אין תקפון נכנס לעבודה – בשביל לעבוד עבודה, כגון, לכבד
48 את העורה או להגיף דלתות, אלא בשעה שהלויים אומרים בשיר,
49 שאז היו נכנסים ליום קטנים ומשוררים עמהם. ולא היו אומרים
50 כנגל וככנור – לא היו הלויים הקטנים משתתפים בשירה על ידי ניגון
51 נבל וכינור אלא בשירה בפה, כדי ליתן תבל כנעיקה – כדי ליתן
52 תבלין בשירת הלויים הגדולים, לפי שקולם של הקטנים דק וערב. רבי
53 אליעזר בן יעקב אומר אין עולין הלויים הקטנים למנין שנים עשר
54 הלויים שצריכים לעמוד על הדוכן, ואין הם עולין לדוכן כלום עשר
55 הגדולים העומדים על האיציטבא בשעת השירה, אלא בארין היו
56 עומדין וראשיהן בין רגלי תלויים. וצערי תלויים היו נקראין, לפי
57 שהיו מצערים את הלויים הגדולים בשירתם.
58

המשך ביאור למס' ערכין ליום חמישי עמ' ב

משנה

1 המשנה מבארת קולא וחומרא שיש בדיני ערכין, ואגב זה מביאה
2 המשנה עוד ענינים שיש בהם קולא וחומרא: יש בדיני ערכין דין
3 שפעמים בא להקל על המעריך, ופעמים שבא להחמיר עליו. וכן
4 במקדיש שדה אחוזה דין שפעמים בא להקל ופעמים בא להחמיר,
5 וכן בשור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמיר, וכן באינם,
6 ובמפתה, ובמוציא שם רע, יש בהם דין שפעמים בא להקל ופעמים
7 בא להחמיר ובהמשך הפרק יבוארו כל אלו.
8 המשנה מפרטת הדין שבערכין: יש בערכין להקל ולהחמיר, ביצה,
9 אחר - בין שהעריך את הנאה שבבישראל ששדה מאה סלע ובין
10 שהעריך את הפעור - מאוס כמנוול ומוכה שחין שבבישראל ששדה
11 רק חמישה סלעים, אם הנערך מבן עשרים ועד בן שישים, נותן
12 המעריך חמשים סלע להקדש, שזהו הערך הקצוב בתורה (ויקרא כז
13 ג). נמצא שהדין מחמיר כשהעריך בעור ומיקל כשהעריך נאה.
14 ואם אמר הרי שווי דמיו של פלוני עלי, ולא הזכיר ערכין, נותן
15 להקדש את שווי של אותו אדם כפי מה ששדה להימכר כעבד, כי
16 האומר 'דמי עלי' הוא כסתם נודר להקדש, ושיעורו אינו קצוב אלא
17 נותן לפי מה שנדר.
18

גמרא

19 שנינו במשנה: יש בערכין להקל וכו' ולהחמיר, ביצה, אחר
20 שהעריך בו' את הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל נותן
21 חמישים סלע.
22 הגמרא מוכיחה מהמשנה שעובד כוכבים אינו נערך. מקשה הגמרא:
23 ממה ששנינו 'את הנאה שבישראל' ולא 'את הנאה', משמע
24 שבבישראל אין [כך], בעובד כוכבים לא, כי רק ישראל נערך, אבל
25 אם אמר 'ערך עובד כוכבים פלוני עלי' לא אמר כלום, לימא - האם
26 נאמר שמתניתין דלא כרבי מאיר שסבר שעובד כוכבים נערך,
27 דתנן (לעיל ה:), עובד כוכבים, רבי מאיר אומר נערך, היינו
28 שישראל האומר עליו 'ערכו עלי', חייב בערכו להקדש, אכל לא
29 מעריך, היינו שאם אמר על עצמו 'ערכי עלי', או על אחרים 'ערכם
30 עלי', לא אמר כלום, הרי שדעת רבי מאיר שגם עובד כוכבים נערך.
31 מתרצת הגמרא: אפילו תימא - יכול אתה לומר שמשנתנו שנויה
32 אף כשיטת רבי מאיר, והוא הדין דאפילו עובד כוכבים נמי - גם
33 נערך, אלא מה ששנה התנא 'את הנאה שבישראל' לא בא למעט
34 עובד כוכבים, אלא
35